

ONDERZOEKS- EN
ADVIESBUREAU

Gemeente Ede Plangebied Kerkhoflaan te Bennekom

Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)

BAAC Rapport V-12.0283

augustus 2012

Auteur:
W.A. Bergman

Status:
definitief

Colofon

ISSN:	1873-9350		
Auteur(s):	W.A. Bergman		
Cartografie:	W.A. Bergman		
Redactie:	drs. C. Verbeek		
Copyright:	Gemeente Ede te Ede / BAAC bv te Deventer		
Eindcontrole:	W.A. Bergman		26-07-2012
Autorisatie (senior archeoloog):	drs. C. Verbeek		24-06-2012

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Gemeente Ede te Ede en/of BAAC bv.

BAAC bv
Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en
Cultuurhistorie

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
Fax: (073) 61 49 877
E-mail: denbosch@baac.nl

Postbus 2015
7420 AA Deventer
Tel.: (0570) 67 00 55
Fax: (0570) 61 84 30
E-mail: deventer@baac.nl

Inhoud

Inhoud	5
Samenvatting	7
1 Inleiding	9
1.1 Onderzoekskader	9
1.2 Ligging van het gebied	10
1.3 Administratieve gegevens	11
2 Vooronderzoek	13
2.1 Archeologische verwachting	13
3 Inventariserend Veldonderzoek	15
3.1 Werkwijze	15
3.2 Veldwaarnemingen	16
3.3 Verkennend booronderzoek	17
3.3.1 Lithologie en bodemopbouw	17
3.3.2 Archeologische indicatoren	17
3.4 Archeologische interpretatie	17
4 Conclusie en aanbevelingen	19
4.1 Conclusie	19
4.2 Aanbevelingen	20
5 Geraadpleegde bronnen	21
Bijlagen	23
Bijlage 1	boorstaten

Samenvatting

BAAC bv heeft een inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (verkennende fase) uitgevoerd in het plangebied Kerkhoflaan te Bennekom. Aanleiding voor het onderzoek is de aanleg van een parkeerplaats. Hiervoor zal circa 40 cm worden afgegraven. Het plangebied ligt in een zone met gordeldekzanden met enkeerdgronden. De archeologische verwachting is hoog voor alle archeologische perioden.

Een intact conserverend esdek (enkeerdgrond) is niet aangetroffen. Het esdek is vermoedelijk vermengd met zand uit de ondergrond. Het afgetopte dekzandniveau is aangetroffen vanaf 95 cm beneden maaiveld. De diepte van de geplande verstoringen bij aanleg van een parkeerplaats zullen tot ongeveer 40 cm –mv reiken. De kans dat hierbij archeologische resten verstoord worden is nihil. Hemelwaterafvoer (130 cm diep) zal zeer kleinschalige verstoringen teweeg brengen. Een archeologisch vervolgonderzoek wordt niet nodig geacht.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van Gemeente Ede heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC bv een inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (verkennde fase) uitgevoerd in het plangebied Kerkhoflaan te Bennekom. Aanleiding voor het onderzoek is de aanleg van een parkeerplaats. Hiervoor zal circa 40 cm worden afgegraven en lokaal 130 cm ter plaatse van een aan te leggen riool. Indien archeologische resten binnen 40 cm beneden maaiveld aanwezig zijn, bestaat een gerede kans dat deze eventueel aanwezige archeologische resten verstoord of vernietigd worden.

De uitvoering van het verkennende booronderzoek is gebaseerd op een advies archeologie dat is opgesteld door de adviseur archeologie van de gemeente Ede.¹ In het advies wordt aangegeven dat tot voor kort een woning op het perceel aanwezig was (jaren '60?). Deze woning is op het moment van adviseren reeds gesloopt.

Sloop van bebouwing en/of kabels en leidingen heeft bodemverstoring veroorzaakt aan de noordkant van het terrein. Hier is een deel van het maaiveld afgegraven. Het is onduidelijk of deze afgraving in een ophooglaag of in originele bodem heeft plaatsgevonden. Door begroeiing en uitzakking is dit niet goed te zien, maar vermoedelijk is het eerste het geval. De uitvoering van een booronderzoek kan duidelijkheid verschaffen.

In dit rapport zijn de resultaten van het verkennende booronderzoek beschreven.

Door middel van het inventariserend verkennend booronderzoek wordt aanvullende informatie vergaard over de intactheid van de bodemopbouw en eventueel aanwezige archeologische resten en/of vindplaatsen in het plangebied. Het inventariserend veldonderzoek heeft als doel het toetsen c.q. bijstellen van het verwachtingsmodel zoals dat is opgesteld voor de vigerende archeologisch beleidsadvieskaart. Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt een selectieadvies opgesteld voor (delen van) het plangebied over het mogelijk vervolgtraject.

Tijdens het onderzoek dienen de volgende onderzoeksvragen uit het Plan van Aanpak² te worden beantwoord:

- Zijn binnen het plangebied bekende archeologische waarden aanwezig? Zo ja, zijn er gegevens bekend over de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

¹ Advies archeologie Kerkhoflaan te Bennekom (parkeerterrein C1000). Opgesteld door mevr. M. van Domburg d.d. 22 juni 2012.

² De Boer en De Bondt 2012.

- Wat is de verwachte bodemopbouw in het gebied en zijn er gegevens bekend over bodemversturende ingrepen in het verleden binnen het plangebied?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting voor het gebied?
- Hoe is de bodemopbouw en is deze nog intact?
- In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.2³ en het onderzoeksspecifieke Plan van Aanpak.

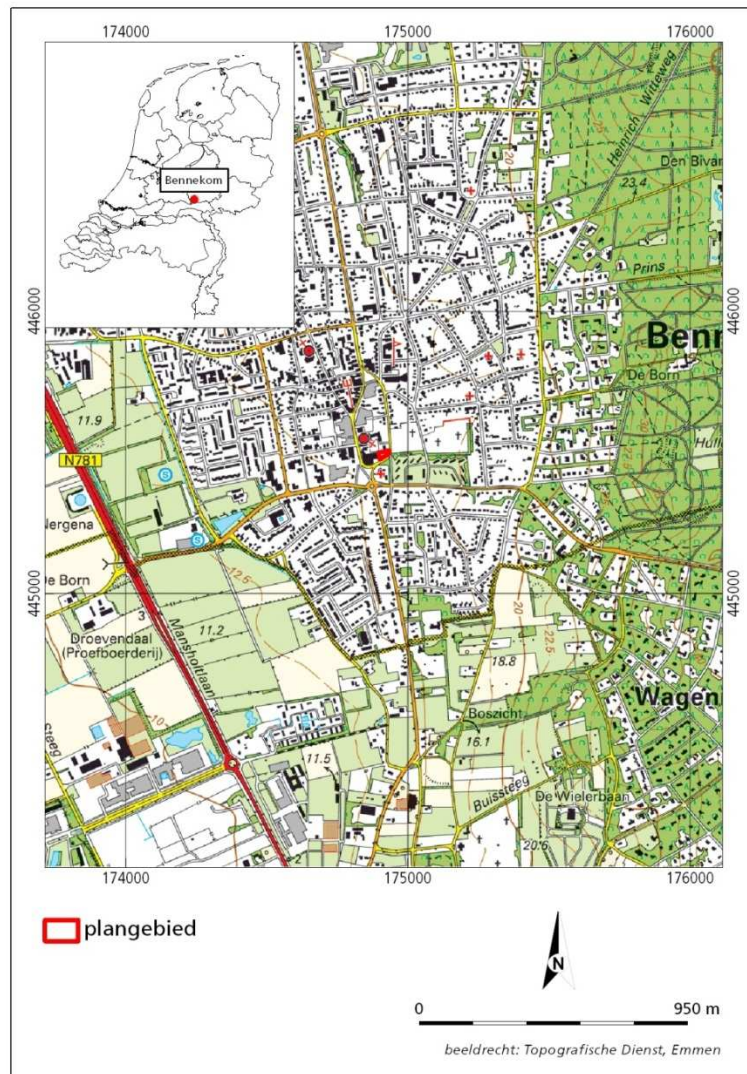
1.2 Ligging van het gebied

Het plangebied ligt in de dorpskern van Bennekom. Het plangebied wordt begrenst door een winkel (C1000) in het westen, bebouwing met tuin in het noorden en verder door de Kerkhoflaan. Het plangebied zelf is braakliggend. De oppervlakte bedraagt circa 800 m². In figuur 1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.⁴ De hoogte van het maaiveld is circa 16,1 m +NAP.⁵

³ CCvD 2010.

⁴ ANWB 2004.

⁵ Volgens het inrichtingsplan.

Figuur 1.1 Ligging van het plangebied.

1.3 Administratieve gegevens

Provincie:	Gelderland
Gemeente:	Ede
Plaats:	Bennekom
Toponiem:	Kerkhoflaan
Kadastrale gegevens:	Gemeente Ede, sectie E nrs. 9412 en 9492
Datum opdracht:	12 juli 2012
Datum veldwerk:	19 juli 2012
Datum conceptrapportage:	26 juli 2012
Datum definitieve rapportage:	2 augustus 2012
BAAC projectnummer:	V-12.0283
Coördinaten:	174.894 / 445.502 174.934 / 445.507 174.935 / 445.496 174.898 / 445.478
Kaartblad:	39F
Oppervlakte:	800 m ²

Datering: Steentijd – nieuwe tijd
Onderzoeksmeldingsnummer: 52883
Onderzoeksnummer: 42660
AMK-terrein: N.v.t.
Waarnemingnummer(s): N.v.t.
Vondstmeldingsnummer(s): N.v.t.
Type onderzoek: Inventariserend veldonderzoek
(verkennde fase)
Opdrachtgever: Gemeente Ede
H. van Laar
Postbus 9024
6710 HM Ede
Bevoegde overheid: Gemeente Ede
Mevr. M. van Domburg
Postbus 9024
6710 HM Ede
Beheer documentatie: Bibliotheek Rijksdienst voor het Cultureel
Erfgoed en archief BAAC bv.
Uitvoerder: BAAC bv, vestiging Deventer
Postbus 2015
7420 AA Deventer
tel. 0570-670055
Projectleider: W.A. Bergman
w.bergman@baac.nl

2 Vooronderzoek

2.1 Archeologische verwachting

Volgens de vigerende archeologische beleidsadvieskaart ligt het plangebied in een landschap van gordeldekzanden met enkeerdgronden. De archeologische verwachting is hoog voor alle archeologische perioden. Eventuele archeologische resten zijn vermoedelijk goed geconserveerd door de aanwezigheid van een esdek.⁶ Op het concept van de nieuw opgestelde beleidsadvieskaart is de hoge archeologische verwachting voor het gebied behouden.⁷ In de nabije omgeving zijn diverse vindplaatsen bekend uit het neolithicum tot de nieuwe tijd.

⁶ Heunks 2005.

⁷ Keunen *et al.* 2012.

3 Inventariserend Veldonderzoek

3.1 Werkwijze

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd op basis van het advies archeologie dat is opgesteld door de adviseur archeologie van de gemeente Ede.⁸ Bij het inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) is het plangebied Kerkhoflaan te Bennekom onderzocht op de geomorfologische, geologische en bodemkundige karakteristieken. Ook geeft het booronderzoek informatie over het intact zijn van de bodem en daarmee informatie over de gaafheid van een eventuele archeologische vindplaats. Om inzicht te verkrijgen in de geologische en bodemkundige opbouw van de gebieden zijn vier boringen gezet met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm tot maximaal 210 cm beneden maaiveld.

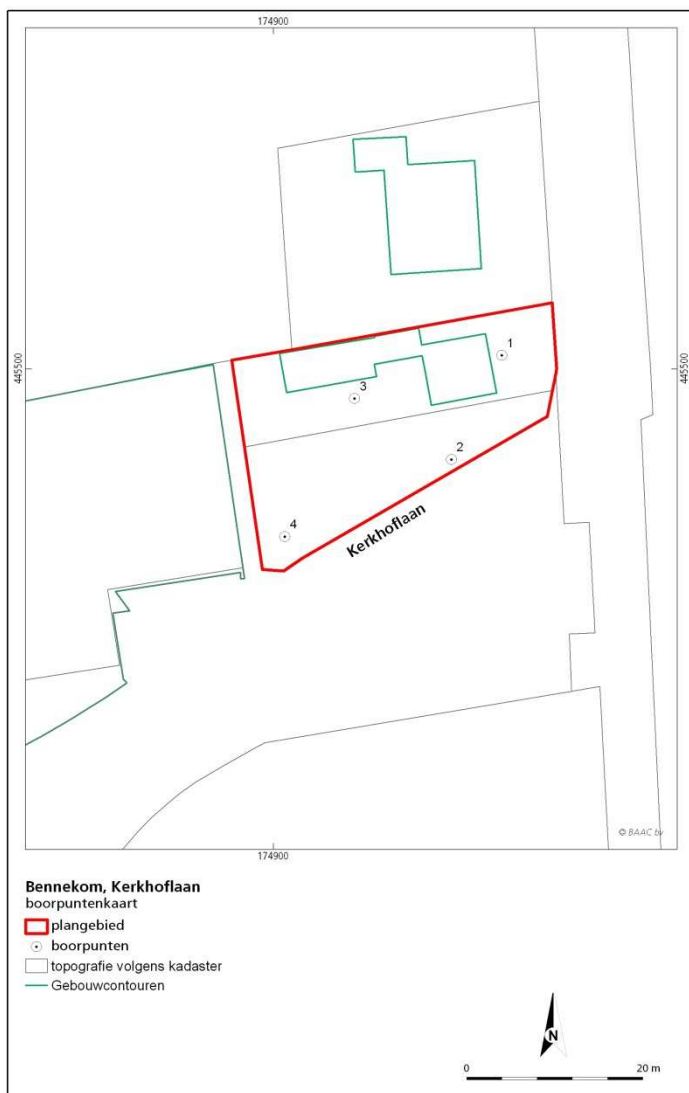
De locaties van de boringen zijn ingemeten met een GPS. Hoewel het verkennende onderzoek niet specifiek is gericht op het opsporen van archeologische indicatoren is wel op de aanwezigheid daarvan gelet. De bodemlagen zijn met de hand en op het oog onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Archeologische indicatoren (bv. aardewerk, huttenleem, vuursteen, metaal, houtskool en al dan niet verbrand bot) kunnen een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats ter plaatse of in de nabijheid van de boring met indicator. De bodemlagen zijn lithologisch⁹ en bodemkundig¹⁰ beschreven.

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 19 juli 2012. In navolgende paragrafen worden de resultaten van het veldonderzoek beschreven. De locaties van de boringen staan weergegeven op de boorpuntenkaart (figuur 3.1). De boorstaten zijn weergegeven in bijlage 1.

⁸ Advies archeologie Kerkhoflaan te Bennekom (parkeerterrein C1000). Opgesteld door mevr. M. van Domburg d.d. 22 juni 2012.

⁹ NEN 1989.

¹⁰ De Bakker en Schelling 1989.

Figuur 3.1 Boorpuntenkaart.

3.2 Veldwaarnemingen

Door de aanwezige begroeiing waren aan het maaiveld geen aanwijzingen zichtbaar die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van archeologische resten in de bodem (figuur 3.2). Op figuur 3.1 is de voormalig bebouwing zichtbaar. Ter plaatse van de voormalige bebouwing is in het veld een afgegraven put zichtbaar.

Figuur 3.2 Zicht op het plangebied vanaf boring 1 in westelijke richting.

3.3 Verkennend booronderzoek

3.3.1 Lithologie en bodemopbouw

Ter plaatse van boring 1 is de bodem tot 180 cm beneden maaiveld (–mv) zeer sterk gevlekt en daarmee verstoord. In de overige boringen is een verploegde bovengrond (A-horizont) tot 40 à 60 cm –mv aangetroffen. In deze laag komen onder meer baksteenresten voor. De A-horizont gaat met een scherpe grens over in een 30 tot 80 cm dikke menglaag. In tegenstelling tot de verstoorde laag in boring 1 met scherp afgetekende vlekken komen hier homogene verkleuringen voor. In de menglaag zijn ook baksteenresten aangetroffen. De menglaag gaat met een scherpe grens over in het ongeroerde materiaal van de C-horizont. De C-horizont bestaat uit matig grof dekzand al dan niet met roestvlekken.

3.3.2 Archeologische indicatoren

Behalve de baksteenresten zijn in boring 4 tussen 90 en 110 cm –mv enkele houtskoolspikkels aangetroffen. Het betreft hier echter geen archeologische indicatoren die duiden op een vindplaats ter plekke. Er zijn geen dateerbare resten aangetroffen.

3.4 Archeologische interpretatie

Volgens de vigerende archeologische beleidsadvieskaart ligt het plangebied in een landschap van gordeldekzanden met enkeerdgronden met een grote trefkans op archeologische resten. De top van het dekzandniveau is in potentie een archeologisch relevant niveau. Uit het verkennend booronderzoek blijkt echter dat in geen van de boringen een restant van een begraven bodem in de top van het dekzand voorkomt. Het eventuele oude woonoppervlak in de top van het dekzand is als gevolg van menselijke activiteit opgeruimd. Een intact conserverend esdek is niet aangetroffen. Het esdek is vermoedelijk vermengd met zand uit de ondergrond. Ter plaatse van de recent gesloopte bebouwing en de

zone ten oosten hiervan ligt de huidige top van het dekzand op meer dan 1,5 m beneden omringend maaiveld. Ten zuiden van de voormalige bebouwing ligt de top van het dekzand tussen 95 en 120 cm – mv. Hier kunnen eventueel nog diepe grondsporen van bijvoorbeeld waterputten in voorkomen. De diepte van de geplande verstoringen bij aanleg van een parkeerplaats zullen echter tot ongeveer 40 cm –mv reiken. De kans dat hierbij archeologische resten verstoord worden is nihil. Hemelwaterafvoer (130 cm diep) zal zeer kleinschalige verstoringen teweeg brengen.

4 Conclusie en aanbevelingen

4.1 Conclusie

Hieronder volgt de beantwoording van de onderzoeksvragen zoals gesteld in het Plan van Aanpak:

Zijn binnen het plangebied bekende archeologische waarden aanwezig? Zo ja, zijn er gegevens bekend over de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Binnen het plangebied zijn geen bekende archeologische waarden aanwezig. In de nabije omgeving zijn diverse vindplaatsen bekend uit het neolithicum tot de nieuwe tijd.

Wat is de verwachte bodemopbouw in het gebied en zijn er gegevens bekend over bodemversturende ingrepen in het verleden binnen het plangebied?

Voorafgaand aan het veldonderzoek worden gordeldekzanden met enkeerdgronden verwacht. Tot voor kort was een woning op het perceel aanwezig (jaren '60?). Deze woning is reeds gesloopt. Sloop van bebouwing en/of kabels en leidingen heeft bodemverstoring veroorzaakt aan de noordkant van het terrein. Hier is een deel van het maaiveld afgegraven. Het is onduidelijk of deze afgraving in een ophooglaag of in originele bodem heeft plaatsgevonden.

Wat is de specifieke archeologische verwachting voor het gebied?

De archeologische verwachting is hoog voor alle archeologische perioden.

Hoe is de bodemopbouw en is deze nog intact?

In drie van de vier boringen is een bodem met de volgende bodemopbouw aangetroffen:

A-horizont, verploegd tot vanaf 40 cm –mv tot maximaal 65 cm -mv;

AC-horizont, menglaag tot maximaal 120 cm - mv;

C-horizont, dekzand.

De overgangen tussen de horizonten verlopen abrupt. De menglaag betreft een voormalig esdek, waarin gezien de scherpe grens vermoedelijk dekzand uit de ondergrond in is gemengd. In zowel de A- als de AC-horizont komen baksteenresten voor. In één boring zijn in de menglaag houtskoolspikkels aangetroffen.

De vierde boring is recent verstoord tot 180 cm –mv.

In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Bij het aanleggen van een parkeerplaats met ondergrondse infrastructuur (hemelwaterafvoer) zullen eventuele archeologische resten niet of nauwelijks bedreigd worden. Als er archeologische indicatoren voorkomen zal het om losse resten gaan. Een vervolgonderzoek wordt niet nodig geacht.

4.2 Aanbevelingen

De diepte van de geplande verstoringen bij aanleg van een parkeerplaats zullen tot ongeveer 40 cm –mv reiken. De kans dat hierbij archeologische resten verstoord worden is nihil. Hemelwaterafvoer (130 cm diep) zal zeer kleinschalige verstoringen teweeg brengen. Op basis van de resultaten van onderhavig onderzoek adviseert BAAC bv dat een archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk is.

Bovenstaand advies is beoordeeld is wordt onderschreven door de bevoegde overheid (gemeente Ede).¹¹

Hoewel getracht is een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden, kan de aanwezigheid van archeologische sporen of resten nooit volledig worden uitgesloten in de gebieden waarvoor geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen. BAAC bv wil er daarom op wijzen dat men bij bodemverstorende activiteiten alert dient te zijn op de aanwezigheid van archeologische waarden (zoals vondstmateriaal en grondsporen). Bij het aantreffen van deze waarden dient men hiervan melding te maken bij de Minister van OCW (in de praktijk de RCE) conform artikel 53 van de Monumentenwet 1988.

¹¹ E-mail mevr. M. van Domburg, adviseur archeologie gemeente Ede, d.d. 01-08-2012.

5 Geraadpleegde bronnen

ANWB, 2004. *Topografische atlas Gelderland (1:25.000)*. Den Haag.

Bakker, H. de en J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*. Wageningen.

Boer, E. de en S. de Bondt. 2012. *Onderzoeksvoorstel – Plan van Aanpak Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) plangebied Kerkhoflaan te Bennekom*. 's Hertogenbosch.

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2010. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.2*. Gouda.

Keunen, L.J., L.M.P. van Meijel, J. Neefjes, N.W. Willemse, S. van der Veen & J.A. Wijnen, 2012. *Sporen van ontwikkeling; een interdisciplinaire studie naar het aardkundig, archeologisch, historisch-geografisch, bouwhistorisch en stedenbouwkundig erfgoed in de gemeente Ede. RAAP-rapport 2500*. Weesp.

Heunks, E., 2005: *Actualisering archeologische verwachtingskaart gemeente Ede, Van verwachtingskaart naar beleidsadvieskaart, RAAP-rapport 1130*, Amsterdam.

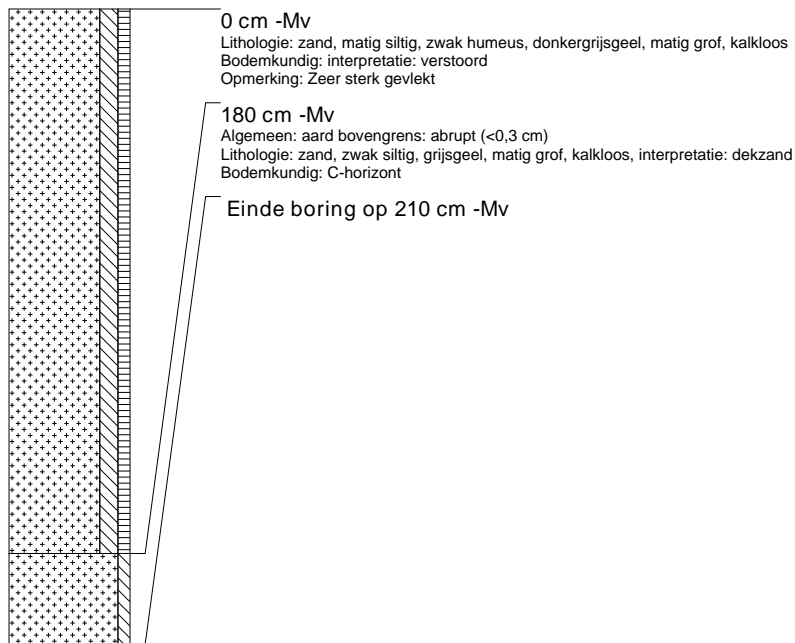
Nederlands Centrum van Normalisatie, 1989. *Classificatie van onverharde grondmonsters*. NEN 5104. Delft.

Bijlagen

Bijlage 1: Boorstaten

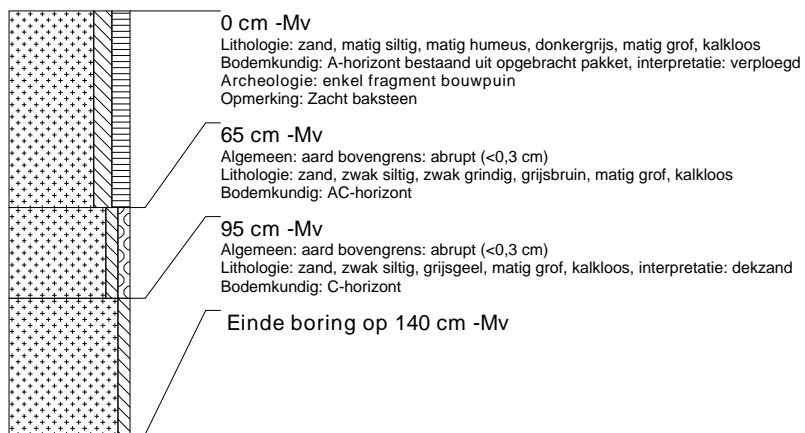
boring: 12283-1

beschrijver: WB, datum: 19-7-2012, X: 174.926, Y: 445.501, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 39F, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Ede, plaatsnaam: Bennekom, opdrachtgever: Gemeente Ede, uitvoerder: BAAC bv

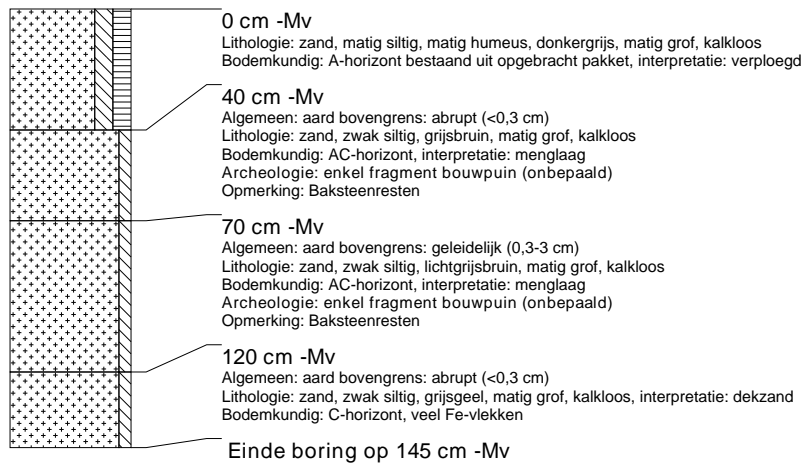
boring: 12283-2

beschrijver: WB, datum: 19-7-2012, X: 174.920, Y: 445.490, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 39F, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Ede, plaatsnaam: Bennekom, opdrachtgever: Gemeente Ede, uitvoerder: BAAC bv

boring: 12283-3

beschrijver: WB, datum: 19-7-2012, X: 174.909, Y: 445.497, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 39F, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Ede, plaatsnaam: Bennekom, opdrachtgever: Gemeente Ede, uitvoerder: BAAC bv

boring: 12283-4

beschrijver: WB, datum: 19-7-2012, X: 174.901, Y: 445.481, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 39F, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Ede, plaatsnaam: Bennekom, opdrachtgever: Gemeente Ede, uitvoerder: BAAC bv

